

T.B.M.M.
İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 8.10.2025
Sayı : 548

10/3198

Şenol SUNAT

Manisa Milletvekili

Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dünyanın önde gelen üzüm üreticilerinden biri olan Türkiye, son yıllarda üretim, tüketim ve ihracatta ciddi bir gerileme yaşamaktadır. 2025 yılında 2,8 milyon ton üretimin gerçekleşeceği tahmin edilen üzüm rekoltesi, 2024 yılında 3,5 milyon ton olarak gerçekleşmiş bu nedenle üretimde hala 2002 yılı seviyesinin üzerine çıkılamadığı anlaşılmıştır. Üzümde, kişi başına üretim 59 kilodan 40 kiloya gerilerken, tüketim ise 35 kilodan 21 kiloya düşmüştür.

İhracat tarafında da tablo vahimdir. 2021 yılında 265 bin tona ulaşan yaş üzüm ihracatı, 2024'te 115 bin tona düşerek son 21 yılın en kötü sezonu yaşanmıştır. Kuru üzüm ihracatı ise 279 bin tondan 181 bin tona gerileyerek son 25 yılın en düşük seviyesine inmiştir. Şarap ihracatı da 2002'den bu yana üçte bire düşmüş, ithalat ise %4486 artarak son yıllarda rekor üstüne rekor kırmıştır.

Üreticiler, artan maliyetler ve düşük alım fiyatları nedeniyle büyük mağduriyet yaşamaktadır. TARİŞ'in bu yıl açıkladığı 120 TL'lik kurü üzüm fiyatı, üreticinin zararını telafi etmekten uzaktır. Ziraî don nedeniyle üreticinin uğradığı milyarlarca liralık kaybın önemli bir kısmı da sigortasız üreticiler tarafında yaşanmıştır.

Bu bağlamda, üzüm üretiminde yaşanan sorunların nedenlerinin araştırılması, üreticilerin korunması için alınacak önlemlerin tespit edilmesi, ihracat ve tüketimdeki gerilemenin nedenlerinin ortaya çıkarılması ve tarım politikalarının gözden geçirilmesi amacıyla, Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Şenol SUNAT

Manisa Milletvekili

GEREKÇE

Üzüm, Türkiye'nin tarımsal üretiminde, dış ticaretinde ve kültürel yaşamında tarih boyunca en önemli ürünlerden biri olmuştur. Özellikle Manisa, Mersin, Denizli ve İzmir başta olmak üzere pek çok ilde on binlerce insanın geçim kaynağı olan üzüm, sofralık tüketimden kuru üzüm ve şarap üretimine kadar geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bununla birlikte, bugün gelinen noktada üzüm sektörü, üretimden tüketime, ihracattan fiyat politikasına kadar her alanda derin bir kriz içerisinde. Bu durum yalnızca çiftçileri değil aynı zamanda ülke ekonomisini ve dış ticaret dengesini de olumsuz etkilemektedir.

2002 yılında 3,5 milyon ton olan üzüm üretimi aradan geçen 22 yıla rağmen artış göstermemiş, 2024 yılında da aynı seviyede kalmıştır. Oysa bu süre içerisinde Türkiye nüfusu yaklaşık 20 milyon artmış, ülkeye milyonlarca sığınmacı eklenmiş ve turizm rekor düzeylere ulaşmıştır. Artan nüfus ve talebe rağmen üretimde kayda değer bir ilerleme sağlanamaması, tarımsal planlamanın ve destek politikalarının başarısızlığını ortaya koymaktadır. Kişi başına üretim 2009 yılında 59 kiloya çıkmışken, 2024 itibarıyla 40 kiloya kadar düşmüştür.

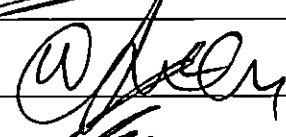
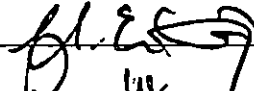
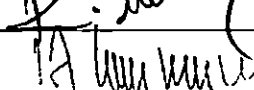
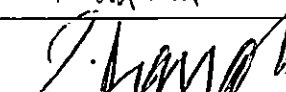
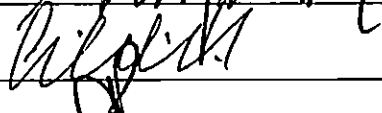
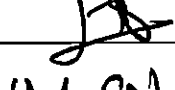
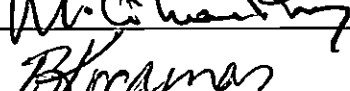
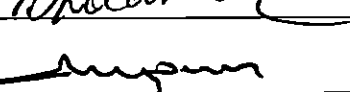
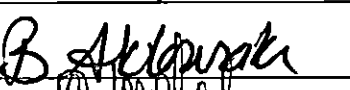
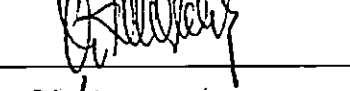
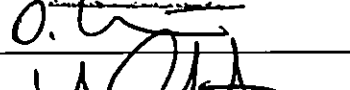
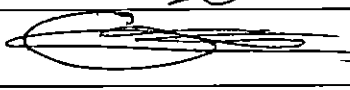
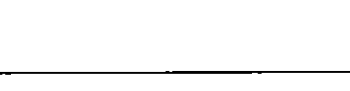
Tüketimde de benzer bir tablo göze çarpmaktadır. 2002'de kişi başına üzüm tüketimi 29 kilo iken, 2009-2011 döneminde 35 kiloya yükselmiş ancak 2023 yılı itibarıyla 21 kiloya kadar gerilemiştir. Böylelikle halkın sofrasından 14 kilo üzüm eksilmiştir. Tüketimdeki bu düşüş hem halkın alım gücünün azalmasının hem de fiyat politikalarının tüketici aleyhine işleyişinin açık bir göstergesidir.

İhracat rakamları da sektörün zayıfladığını gözler önüne sermektedir. 2021 yılında 265 bin ton olan yaş üzüm ihracatı, 2023 yılında 115 bin tona gerilemiştir. Kuru üzüm ihracatı 2018'de 279 bin ton seviyesindeyken, 2024'te 181 bin tona inmiş ve son 25 yılın en düşük ihracatı gerçekleşmiştir. Şarapta ise ihracat 2002'den bu yana üçte bire düşerken ithalat rekor düzeylere ulaşmıştır. Türkiye, şarapta ihracatçı ülke konumunu kaybederek ithalatçı bir ülke haline gelmiştir.

Üretici açısından tablo daha da ağırdır. TÜİK verileri üzüm fiyatlarında artış olduğunu gösterse de sahadaki durum bunun tam tersidir. Ağustos 2025 itibarıyla üretici üzümlerini 20 liraya satmak zorunda kalmış, bu rakam maliyetlerin dahi altında kalmıştır. Denizli'de üreticiler 30-35 lira talebiyle eylem yaparken, TARİŞ'in açıkladığı 120 TL'lik kuru üzüm alım fiyatı üreticiyi korumaktan uzak kalmıştır. Ziraî donun sektöre verdiği zarar ise TARSİM verilerine göre 160 milyar liradır. Ancak bu zararın yalnızca 7 milyar liralık kısmı karşılanabilmiş, kalan 39,5 milyar liralık kısmının ödemesi ise Kasım ayı gibi geç bir döneme bırakılmıştır. Bu süreçte sigortasız üreticilerin kayıpları sigortalı üreticilere göre 8 kat daha fazla gerçekleşmiştir.

Üzüm sektöründeki bu kriz, devletin piyasa düzenleme görevini yeterince yerine getirmemesi nedeniyle daha da derinleşmektedir. Tarım Bakanlığı'nın sektörün sorunlarına kayıtsız kalması üreticilerin güvenini sarsmıştır. Eğer bu tablo değişmezse Türkiye, geleneksel olarak güçlü olduğu üzüm sektöründe ithalatçı konuma gerileme riskiyle karşı karşıyadır.

Bu gerekçelerle, Türk üzüm sektörünün üretimdeki durgunluktan, tüketimdeki gerilemeden, ihracatta yaşanan kayıplardan ve tarımsal destek mekanizmalarının yetersizliğinden nasıl etkilendiği ile bu sorunların giderilmesi için hangi yapısal adımların atılması gerektiği konusunda derinlemesine bir araştırma yapılması gerekmektedir. Ayrıca iklim krizi karşısında üzüm üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi, çiftçinin korunması, ihracat pazarlarında yeniden rekabet gücü kazanılması ve tarımsal politikaların uzun vadeli planlamayla güçlendirilmesi için alınacak önlemler ve sektördeki gelişmelerin tüm yönleriyle araştırılması elzem olmuştur.

ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Selçuk TÜRKOĞLU	BURSA	
Hakan Seretolan	Adana	
Yüksel Arslan	Ankara	
Mehmet Ergün	Muğla	
R. Duran Uzun	Cenevvele	
Ahmet Esref Fakıbaba	Ankara	
Caferullah Köydaş	İzmir	
Selçuk Çarhan	Karabük	
Ercan Beyaz	İstanbul	
M. Cihan Paçacı	İstanbul	
Burhanettin Kocaman	Bilecik	
Hüsnü Korkmaz	İzmir	
BURAK AKBURAK	İSTANBUL	
İsmail Kızılcı	Aydın	
Ayhan Tırker	Adana	
Yavuz Ayhan	Tunceli	
Mehmet Mehmet GÜRBAN	Gaziantep	
Erol Usta	Samsun	
İdris Törel	Tekirdağ	